

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування
(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма Фінанси, фінансовий менеджмент
та страхування
(назва її програми)

на тему: «Страховий ринок України»
(назва теми)

Виконавець:

здобувач освіти ФФБС 4 курсу 1 групи

Руслана БОРДЯ

(ім'я та прізвище)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., старший викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Павло БОНДАРЕНКО

(ім'я та прізвище)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми обумовлена його стратегічною роллю у забезпеченні економічної стійкості країни, особливо в умовах тривалих соціально-економічних викликів, спричинених військовими діями та глобальними кризами. Страховий ринок виступає інструментом захисту фінансових інтересів як окремих громадян, так і бізнесу, сприяючи зниженню ризиків, пов'язаних із непередбачуваними обставинами. У контексті змін законодавчої бази України, зокрема прийняття нового закону «Про страхування», виникає потреба аналізу його впливу на структуру ринку, функціональність страхових компаній і динаміку страхових премій. Важливим аспектом є також оцінка ефективності страхових операцій у сегментах Non-Life та Life страхування, що дозволяє зрозуміти перспективи розвитку ринку.

Дослідження актуальне з точки зору необхідності інтеграції сучасних технологій, таких як Big Data, блокчейн і штучний інтелект, у діяльність страхових компаній. Використання цих інновацій допомагає підвищити рівень персоналізації страхових продуктів, ефективності операцій та прозорості процесів, мінімізуючи ризики шахрайства. Крім того, сегментація ринку за видами страхування, впровадження нових фінансових продуктів та аналіз впливу макроекономічних факторів дозволяють сформувати стратегії для подолання негативних наслідків війни та економічної нестабільності. Таким чином, дослідження страхового ринку України спрямоване на пошук шляхів його стабілізації, відновлення та формування конкурентоспроможного середовища, що відповідає потребам сучасного суспільства та міжнародним стандартам.

Мета дослідження є аналітичне дослідження страхового ринку України.

- розглянути економічну сутність страхового ринку та ринку страхових послуг;
- охарактеризувати показники ефективності функціонування страхового ринку;
- охарактеризувати державний нагляд за страховим ринком України;
- проаналізувати показники страхового ринку України;
- проаналізувати ефективність функціонування страхового ринку України;
- спрогнозувати розвиток страхового ринку України;
- надати інноваційні перспективи підвищення ефективності страхового ринку України;
- запропонувати рекомендації щодо підвищення ефективності страхового ринку України.

Об'єкт дослідження є явище страхового ринку України.

Предмет дослідження є теоретичні засади страхової діяльності в Україні, з акцентом на аналітичне дослідження стану страхового ринку та виявлення основних напрямів підвищення ефективності його функціонування.

Методи дослідження У роботі використовувались методи теоретичного узагальнення та порівняння; статистичні, табличні та графічні методи; метод комплексного підходу; економіко-математичні методи, синтезу та статистичних порівнянь.

Інформаційна база дослідження складають наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців з теорії страхування; законодавчі та нормативні акти України; офіційні нострифіковані показники Національного банку України; показники річної фінансової звітності ПрАТ «СК «Перша»; науково-методична література; матеріали періодичних видань.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (41 найменування) та 5-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінки. Основний зміст викладено на 50 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 19 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 1 статтю: Тенденції та перспективи страхового ринку України // Збірник матеріалів ІХ Студентської науково-практичної конференції факультету фінансів та банківської справи. *Стабілізація фінансово-економічної системи України*. 2025. Одеса. ОНЕУ. (назва видання, місце, рік).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні засади страхового ринку України»** розглянуто економічну сутність страхового ринку та ринку страхових послуг; охарактеризовано показники ефективності функціонування страхового ринку; охарактеризовано державний нагляд за страховим ринком України.

У другому розділі **«Аналітичне дослідження страхового ринку України»** проаналізовано показники страхового ринку України; проаналізовано ефективність функціонування страхового ринку України; спрогнозовано розвиток страхового ринку України.

У третьому розділі **«Напрями підвищення ефективності функціонування страхового ринку України»** надато інноваційні перспективи підвищення ефективності страхового ринку України; запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності страхового ринку України.

ВИСНОВКИ

Проведене аналітичне дослідження страхового ринку України дало змогу визначити ключові тенденції та виклики, що впливають на його розвиток:

1. Сучасні дослідження економічної сутності страхового ринку та виявлено три поняття «страховий ринок України», «Ринок страхових послуг» та «Ринок страхування» та в контексті наведених визначень є взаємозамінними.

2. Охарактеризовані показники ефективності функціонування страхового ринку та вважаємо, що традиційні показники та показники КРІ можливо використати для аналізу, згідно нашого підходу в роботі, що страховий ринок розглядається як масштабний господарюючий суб'єкт, який є об'єднанням страховиків в системі надання страхових послуг.

3. Новий Закон України «Про страхування» запроваджує терміни «ринок страхування» та «страхова послуга», що підкреслює ринкову природу страхування. Згідно з цим законом, ринок страхування включає учасників, які

взаємодіють між собою і формують ринкові відносини. Він також спирається на положення Генеральної угоди про торгівлю послугами та детально визначає класи страхування, скоротивши кількість видів страхування з 97 до 23.

4. Валові страхові премії, які склали 53 млрд. грн., свідчать про активність страхових компаній у залученні коштів, проте високий рівень страхових виплат 20,8 млрд. грн., при коефіцієнті збитковості для обов'язкового страхування у 53% і добровільного - 42% свідчить про те, що витрати на виплати по страховим випадкам залишаються значними. Зниження резервів збитків на 21,6% означає, що страховики можуть не мати достатнього рівня страхових резервів для покриття можливих ризиків. Аквізаційні витрати у розмірі 15,4 млрд. грн. вказують на значні інвестиції в залучення нових клієнтів, проте їх ефективність під сумнівом, враховуючи одночасно високі витрати на виплати.

з 2022 року спостерігається суттєве зниження до 88102 тис. договорів, це негативний вплив економічних і соціальних факторів у зв'язку з військовим станом та зникнення ринків страхування на сході України. Незначне підвищення до 94821,5 тис. у 2023 році показує, що страховий ринок України поступово відновлюється, але це буде залежати від платоспроможності споживачів страхових послуг

Вартість активів зросла з 59504,6 млн. грн. у 2020 році до 74412,2 млн. грн. у 2023 році, однак у 2024 році спостерігається падіння до 72818,8 млн. грн. Водночас власний капітал показав позитивну динаміку: зниження значень у 2021 і 2022 роках компенсоване збільшенням до 26504,5 млн. грн. у 2024 році.

Середні активи зросли з 283,4 млн. грн. у 2020 році до 1120,3 млн. грн. у 2024 році, що свідчить про значне поліпшення фінансової стабільності окремих страхових компаній. Що стосується середнього власного капіталу, його зростання з 100,5 млн. грн. у 2020 році до 407,8 млн. грн. у 2024 році підкреслює позитивну тенденцію капіталізації страховиків, яка є важливою для забезпечення їх фінансової стійкості.

Загальні страхові резерви страхового ринку України за 2020-2024 роки, мають зростання у період 2020-2023 років з подальшим різким зниженням у 2024 році. Зокрема, загальні страхові резерви зросли з 34193 млн. грн. у 2020 році до 46781,2 млн. грн. у 2023 році, але в 2024 році обсяг резервів знизився до 36653,7 млн. грн.

Чисті страхові премії зросли з 34424,3 млн. грн. у 2020 році до 48560,3 млн. грн. у 2024 році. Зниження премій у 2022 році до 38515,0 млн. грн. вказує на макроекономічні проблеми у зв'язку з військовою агресією.

Наростаюча динаміка страхових виплат з 12432,6 млн. грн. у 2020 році до 18935,8 млн. грн. у 2024 році, супроводжується збільшенням рівня страхових виплат з 36,1% у 2020 році до 39,0% у 2024 році. Це може свідчити про збільшення кількості страхових випадків, що може підтвердити нашу думку щодо зловживання зі сторони клієнтів страхових компаній.

Зниження рівня проникнення свідчить про недостатню розвиненість страхового ринку України, недостатню інформованість серед населення та обмежений доступ до страхових продуктів.

5. Загальний показник щільності премій виріс з 235,1 гривні у 2020 році до 816,6 гривні у 2024 році, що свідчить про зростання страхових тарифів. Окремо варто підкреслити розвиток сегмента Non-Life, де щільність премій зросла з 211,4 гривні у 2020 році до 861 гривні у 2024 році.

Сегментація ринку на Non-life та life страхування демонструє різні тенденції. Для Non-life страхування ROA у 2022 році досягнув 6,8%, що є максимальною величиною за аналізований період. Це свідчить про підвищення ефективності операцій, у той же час ROA Life страхування залишався нижчим – з 3,7% у 2020 році до 2,3% у 2023 році. Зниження показника у секторі life страхування може бути пов'язане з низьким рівнем інтересу громадськості до довгострокових фінансових продуктів у контексті військового стану.

Згідно динаміки показника ROE ПрАТ «СК «Перша», можна зробити висновок, що у 2024 році страховий ринок України має підвищення відносного рівня рентабельності власного капіталу.

6. Згідно ринкової моделі БКТ, ефективніші роки існування страхового ринку України у аналізованому періоді були 2022 та 2021 рік, самим невдалим був 2023 рік, а 2020 та 2024 рік були середніми, однак якщо розглядати в розрізі графіку, в 2020 році страхові компанії значно більше отримали прибутку, ніж у 2024 році. Та у 2024 році прибуток найменший ніж у інші аналізовані періоди, однак, оскільки у нас не має інформації від Національного банку України ми не зможемо зараз це підтвердити та це буде у подальшому у наших дослідженнях.

Аналіз багатофакторної моделі страхових премій показує, що страховий ринок України поступово відновлює своє фінансове здоров'я і здатність задовольняти потреби клієнтів у змінених економічних і соціальних реаліях.

7. інтеграція інформаційних технологій у страхуванні являє собою важливий компонент нових трендів. Отримані результати свідчать про те, що активна цифровізація страхового захисту відповідає міжнародним стандартам і слугує ключовим чинником для досягнення успіху на швидкоплинному страховому ринку. Використання інноваційних рішень надає страховим компаніям можливість підвищити ефективність своїх процесів і створити послуги, які максимально відповідають потребам сучасних споживачів.

8. Використання Big Data та машинного навчання дозволить підвищити точність оцінки ризиків і адаптувати страхові продукти до потреб клієнтів, а інтеграція з фінтех-стартапами сприятиме розвитку нових бізнес-моделей. Впровадження блокчейн-технологій та смарт-контрактів мінімізує ризики шахрайства, підвищить прозорість і ефективність процесів. Використання прогностичної аналітики на базі штучного інтелекту та біометричних даних відкриє можливості для персоналізації страхування, що стимулюватиме довгострокову фінансову стабільність галузі. Реалізація цих заходів сприятиме формуванню конкурентоспроможного страхового ринку, орієнтованого на інтереси споживачів та соціально-економічний розвиток країни.

Використання біометричних даних та носимих пристроїв створить умови для персоналізації страхування, знижуючи вартість полісів для здорових клієнтів і пропонуючи програми підтримки здоров'я, що стимулюватиме довгостроковий розвиток галузі та підвищення довіри споживачів.

АНОТАЦІЯ

Руслана БОРДЯ, «Страховий ринок України»,

(ім'я, прізвище здобувача освіти) (назва кваліфікаційної роботи)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

«072 Фінанси, банківська справа та страхування»

за освітньо-професійною програмою «Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2025 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – є явище страхового ринку України.

У роботі розглядаються теоретичні засади страхового ринку України - розглянута економічна сутність страхового ринку та ринку страхових послуг; охарактеризовано показники ефективності функціонування страхового ринку; охарактеризовано державний нагляд за страховим ринком України.

Проведене аналітичне дослідження страхового ринку України - показники страхового ринку України; проаналізовано ефективність функціонування страхового ринку України, спрогнозовано розвиток страхового ринку України.

Запропоновано напрями підвищення ефективності функціонування страхового ринку України - надано інноваційні перспективи підвищення ефективності страхового ринку України; запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності страхового ринку України.

Ключові слова: страховий ринок України, інновації у страхуванні.

ANNOTATION

Ruslana BORDYA, «Insurance market of Ukraine»,

(f. & l. name of the applicant) (work title)

thesis for Master degree in specialty «072 Finance, banking and insurance»

under the program «Finance, Financial Management and Insurance»,

Odessa National Economic University

Odessa 2025

The bachelor's qualification paper consists of three sections. The object of the research is the phenomenon of the insurance market in Ukraine.

The paper discusses the theoretical foundations of the insurance market in Ukraine, including the economic essence of the insurance market and the market for insurance services; it characterizes the indicators of the efficiency of the insurance market's functioning; and it describes the state supervision over the insurance market in Ukraine.

An analytical study of the insurance market in Ukraine has been conducted, including the indicators of the Ukrainian insurance market; the effectiveness of the insurance market's functioning has been analyzed, and the development of the Ukrainian insurance market has been forecasted.

Recommendations for improving the efficiency of the Ukrainian insurance market have been proposed, including innovative perspectives for enhancing the effectiveness of the insurance market in Ukraine and suggestions for increasing its efficiency.

Keywords: the insurance market of Ukraine, innovations in insurance.